

KUNGL. VETENSKAPS-
OCH VITTERHETS-SAMHÄLLET
I GÖTEBORG

MINNESTECKNINGAR
över avlidna ledamöter
2017

Särtryck ur
ÅRSBOK 2018

Redaktör:
GUNHILD VIDÉN

ISSN 0436-113X
Rundqvists Boktryckeri, Göteborg 2019

INNEHÅLL

Minnesteckningar över avlidna ledamöter 2017	91
Göran Levan (1939–2017). Av <i>Peter Carlsson</i>	93
Bernt Rönnäng (1940–2017). Av <i>Susanne Aalto,</i> <i>Gunnar Elgered, Folke Hjalmers, Anders Sjöberg</i>	97
Birgitta Skarin Frykman (1941–2017). Av <i>Gunnar Dahlström</i> och <i>Annika Nordström</i>	101

MINNESTECKNINGAR

över avlidna ledamöter

2017

GÖRAN LEVAN

1939–2017

GÖRAN LEVAN, ledamot av Kungl Vetenskaps- och Vitterhetssamhällets 5:e klass sedan 1978, avled den 9:e augusti 2017 vid en ålder av 78 år. Han var ledamot av Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhällets femte klass sedan 1978.

Göran föddes i Lund 1939 som son till Karin och Albert Levan och fick genetikämnet med modersmjölken. Pappa Albert nådde internationell ryktbarhet 1956 då han, tillsammans med Joe Hin Tjio, fastställde människans kromosomtal till 46, och det var hos fadern vid Genetiska institutionen vid Lunds Universitet som Göran studerade, och så småningom disputerade 1975. Görans och Alberts intressen fortsatte att löpa parallellt och de publicerade tillsammans ända fram till 1995 då Albert var 90 år fyllda

Far och son Levans forskning är intimt förknippade med cytogenetiken, och deras livsgärningar sammanfaller i stort med ämnets glansperiod. Även om kromosomernas roll som bärare av genetisk information varit känd sedan början av 1900-talet, dominerades genetisk forskning under seklets första halva av abstrakta begrepp baserade på statistisk analys av egenskapers nedärvningsmönster. På 50-talet gjorde tekniska landvinningar det möjligt att med allt högre upplösning observera kromosomer direkt under mikroskop, och Lund var i centrum för denna utveckling inom cytogenetiken. Under senare decennier har molekylärbiologiska metoder, med dess överlägsna upplösning med direkt avläsning av DNA-sekvenser, alltmer kommit att ersätta mikroskop och kromosompreparat.

Redan som doktorand, i början av 70-talet, intresserade sig Göran för strukturella förändringar i kromosomerna hos cancerceller. Tillsammans med Felix Mitelman och andra kollegor i Lund noterade han att förändringarna inte var slumpmässiga, och detta födde hypotesen att specifika kromosomförändringar kan påverka vissa gener till att driva på tumörutveckling — en idé som under kommande decennium skulle få stor betydelse för förståelsen av hur tumörsjukdomar uppkommer.

Göran Levan söker och får den nyinrättade professuren i genetik vid Göteborgs Universitets Naturvetenskapliga fakultet 1977, endast två år efter sin disputation. Universitetet har dock inte löst frågan om institutionens placering, utan hänvisar den nyutnämnde professorn till en lokal vid Stigbergstorget, med löfte om att den ska renoveras i enlighet med verksamhetens krav, och att lokaliseringen bara är tillfällig. I januari 1978 anländer Göran Levan från Lund till adressen på Stigbergsliden i en Volkswagen-buss fullastad med utrustning, och finner sin institution inhyst i en kontorslokal inklämd mellan en cykelaffär, en frisersalong och ett pianolager. Ingen anpassning till laborativ verksamhet hade gjorts.

Mitt första möte med Göran minns jag tydligt; jag skulle göra examensarbete vid en medicinsk institution, men i ämnet genetik, och Göran var min examinerare. I likhet med många andra besökare var jag övertygad om att jag hamnat fel, tills jag såg skylten på dörren. Väl inne möttes jag av professor Levan och hans fyra doktorander som inte låtit sig stoppas av den oortodoxa miljön — här odlades celler, kördes elektroforeser och hanterades radioaktiva isotoper. Humöret var på topp och aktiviteten livligare än på många av de betydligt större institutioner jag varit i kontakt med tidigare.

Gruppens forskning var inriktad mot att undersöka en vid tiden brännande fråga: genamplifiering. Ämnet för Görans doktorsavhandling hade varit små, punktformade strukturer som bestod av kromatin, men inte var egentliga kromosomer. Dessa s k ”double minutes” hittades i vissa cancerceller och uppträdde också när tumörceller utvecklade resistens mot ett cellgift. De blev fler i takt med att resistensen tilltog, men utan ett yttre selektionstryck minskade de snabbt i antal igen. En annan kromosomal anomali utgjordes av expansion av interna delar av en kromosom, återigen som respons på t ex höga koncentrationer av ett cellgift. Dessa s k ”homogenously staining regions”, eller HSR, var mer stabila än double minutes, men deras omfattning korrelerade med graden av resistens enligt samma princip. Hypotesen var att bitar av kromosomer kunde mångfaldigas så att en gen nu förelåg i många — kanske hundratal — kopior. Om genprodukten styrde tillväxt kunde resultatet bli en tumör, och om den kunde inaktivera ett cellgift blev konsekvensen istället resistens. Amplifieringen kunde ske inne i en kromosom, vilket gav upphov till en HSR, eller som extrakromosomala double minutes.

Med cytogenetiska metoder var man emellertid vid vägs ände. För att bevisa idén om genamplifiering krävdes molekylärbiologi. Göran utnyttjade sitt kontaktnät och skickade sina doktorander till framstående lab runt om i världen för att lära sig relevanta metoder, och han sökte också samarbete med grupper vid Medicinska Fakulteten i Göteborg.

Ämnet låg helt rätt i tiden. I slutet av 70-talet gjorde Harold Varmus och Michael Bishop vid UCSF sina banbrytande experiment som identifierade s k onc-gener hos tumörframkallande retrovirus, och visade att viruset stulit dessa gener från cellens arvs massa. Våra kromosomer innehåller alltså gener med förmågan att orsaka tumörer, och dessa var givetvis ypperliga kandidater till Levans amplifierade gener. Görans forskargrupp lyckades klon DNA-bitar från double minutes, visa att dessa verkligen bestod av amplifierade sekvenser, och isolera ett protein som överproducerades i proportion till amplifieringsgrad. I samarbete med ett amerikanskt lab kunde till slut onc-genen c-myc identifieras som den gen som amplifierats i de Levanska tumörcellerna.

Efter sju år ovanpå cykelaffären flyttade genetiska institutionen äntligen in i nyrenoverade lokaler i gamla Vanförestalten på Medicinareberget, där verksamheten successivt expanderade. Ytterligare åtta år senare gick flyttlasset igen, nu till det nybyggda Lundberglaboratoriet i anslutning till Medicinarelängan på "Berget". Här samlokaliseras genetik med mikrobiologi, molekylärbiologi och biokemi, och organisatoriskt kom genetik att gå upp i den nybildade storinstitutionen Cell & Molekylärbiologi. Göran ogillade förlusten av en egen, oberoende institution och var en engagerad företrädare för sitt ämne som alltid hävdade genetikavdelningens intressen med stor emfas.

Från mitten av 80-talet återgick Göran till stor del till deskriptiv cytogenetik och sin favoritorganism, råttan. Han byggde upp en verksamhet för att kromosomlokalisera gener hos råttan, vilken som genetisk modellorganism alltid fått stå i skuggan av mindre krabater som möss och bananflugor. Metoder som somatiska cellhybrider och fluorescens in situ-hybridisering (FISH) kombinerade traditionella kromosomfärgningar med modern molekylärbiologi, vilket effektiviserade processen och förbättrade upplösningen. På så vis lokaliserade gruppen ett hundratal gener, och för att samla all information om råttgenomet och göra den allmänt tillgänglig byggde Levans grupp upp databasen RatMap. Göran var ordförande i nomenklaturkommittén för råttans gener, och

under flera år — fram till att NIH etablerade sin Rat Genome Database i slutet av 90-talet — var RatMap vid GU den viktigaste resursen för forskare intresserade av råttgenomik. Parallellt med genlokalisering använde Görans grupp råttor för att identifiera gener ansvariga för tumörutveckling i en experimentell modell av ärftlig endometrie-cancer.

Parallellt hade man på andra håll i världen nu börjat sekvensera rattans genom. När genomprojekten för människa och mus fullbordats frigjordes sekvenseringskapacitet och andra organismer prioriterades. Den första versionen av råttgenomet publicerades 2004, och med DNA-sekvensen för alla ca 20.000 gener kända upphörde behovet av cytogenetisk kromosomlokalisering.

Göran Levan pensionerades 2006. Han hade då varit professor i 30 år, handledare för 13 doktorander och publicerat 235 vetenskapliga artiklar. Vi minns honom som en jovialisk, glad och varm kollega; en ödmjuk och hängiven vetenskapsman; och som personen som med två tomma händer och en folkabuss med labutrustning byggde upp en blomstrande genetisk forskning i Göteborg.

PETER CARLSSON

BERNT RÖNNÄNG

1940–2017

Professor BERNT RÖNNÄNG, Kungsbacka, professor emeritus vid Chalmers tekniska högskola, avled den 15 augusti 2017. Han var ledamot av Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhällets tredje klass sedan 1994.

Bernt Rönnäng föddes den 13 augusti 1940 i Trollhättan. Han blev civilingenjör i elektroteknik vid Chalmers 1963 och disputerade för teknologie doktorsgraden 1972 inom radioastronomi och elektromagnetisk vågteori. På Chalmers gjorde han sedan akademisk karriär och utnämndes 1977 till professor i radioelektronisk systemteknik vid Onsala rymdobservatorium. Hans doktorsavhandling, *Contribution to Radio Astronomy and Electromagnetic Wave Theory*, med professor Olof Rydbeck som handledare, präglades av hans stora pedagogiska förmåga och väckte stort internationellt intresse. Den del som avhandlade mättekniken långbasinterferometri (VLBI = Very Long Baseline Interferometry) var på sin tid något av ett standardverk.

Bernts forskning kring VLBI och elektroniska system hade stor betydelse vid utformningen av det nya radominneslutna 20 m-teleskopet som invigdes 1976. Teleskopet var det största i världen för millimeter-vågor under den kommande femårsperioden.

I slutet av 70-talet övertog han ledningen av VLBI-verksamheten från sin handledare Olof Rydbeck och utsågs till prefekt för institutionen Elektronfysik I då Olof Rydbeck pensionerades. Han tog i detta sammanhang också initiativet till bildandet av en forskargrupp i rymdgeodesi.

Forskningsområdet rymdgeodesi spänner över ett stort område med många tillämpningar. Dessa inkluderar studier av jordens rotation, deformationer i jordskorpan (t.ex. landhöjningar sedan istiden) och bestämning av den absoluta havsnivån. Forskningen har varit mycket framgångsrik och två nya teleskop har uppförts på Onsala för att ytterligare förbättra mätningarnas noggrannhet. Ett antal viktiga bidrag från Bernt Rönnäng har lagt grunden till att Chalmers och Onsala rymdobservatorium idag är i den internationella forskningens framkant.

De första interkontinentala VLBI-mätningarna utfördes mellan Onsala rymdobservatorium och flera teleskop i USA i april 1968. Dessa observationer hade tillämpningar inom både astronomi och geodesi. Noggrannheten i mätningarna begränsades då av observerad bandbredd och avsaknad av samtidiga mätningar i två signifikant åtskilda frekvensband. Detta samarbete som initierades av Olof Rydbeck förvaltade Bernt väl, i första hand tillsammans med forskare vid NASA och MIT där Thomas A. Clark, respektive Irwin I. Shapiro (senare vid Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics) var de drivande personerna. Det så kallade Mark III-systemet, som utvecklades i USA under 70-talet, förbättrade noggrannheten i uppmätta avstånd från decimetrar till centimetrar. Vid den tiden var ett av de övergripande målen att bestämma pågående rörelser mellan jordens kontinenter.

De allra första VLBI-mätningarna med MARK-III-systemet som genomfördes på Onsala rymdobservatorium under hösten 1979, blev tyvärr misslyckade på grund av ett mycket starkt solfläcksmaximum, som orsakade så stora variationer i jonosfären att datakvaliteten blev under all kritik. Under 1980 och åren därefter genomfördes dock flera lyckade experiment, och 1986 publicerades den första vetenskapliga artikeln med bevis för en pågående rörelse mellan de Euroasiska och Nordamerikanska jordplattorna: Herring, T.A., I.I. Shapiro, T.A. Clark, C. Ma, J.W. Ryan, B.R. Schupler, C.A. Knight, D.B. Schaffer, N.R. Vandenberg, H.F. Hinteregger, A.E.E. Rogers, J.C. Webber, A.R. Whitney, G. Elgered, G. Lundqvist, **B.O. Rönnäng**, B.E. Corey, J.L. Davis, Geodesy by Radio Interferometry: 'Evidence for Contemporary Plate Motion' (1986), *J. Geophys. Res.*, 91, 8341–8347.

Samtidigt på 80-talet etablerades det amerikanska satellitnavigeringssystemet GPS. Tyvärr försenades det med flera år p.g.a. Challenger-olyckan, men i slutet av 80-talet tog Bernt initiativet att tillsammans med Lantmäteriet bygga upp ett nationellt referensnät med mottagarstationer för GPS-signaler. Detta skedde med stöd från dåvarande Forskningsrådsnämnden (FRN) och Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Efter en första inkörningsfas, som startade 1993, tog Lantmäteriet över ansvaret för referensnätet, som går under namnet SWEPOS®. Motiven för satsningen var flera, både grundläggande vetenskap och tillämpningar inom positionering (lantmäteri) och navigation, som återfinns inom både myndigheter och företag. Sverige var tillsammans med Japan först i världen

med att etablera ett kontinuerligt operationellt referensnät med nationell täckning för satellitpositionering.

Den geovetenskapliga grundforskningen med hjälp av SWEPOS fokuserades på studier av jordskorpans rörelser, och speciellt då jordskorpans återhämtning sedan den påverkan av nedlastningseffekter som ägde rum under den senaste istiden. Sommaren 1993 började observationsdata att strömma in, och redan 1996 kunde den första artikeln med geovetenskapliga resultat publiceras: BIFROST Project (R.A. Bennett, T.R. Carlsson, T.M. Carlsson, R. Chen, J.L. Davis, M. Ekman, G. Elgered, P. Elosegui, G. Hedling, R.T.K. Jaldehag, P.O.J. Jarlemark, J.M. Johansson, B. Jonsson, J. Kakkuri, H. Koivula, G.A. Milne, J.X. Mitrovica, B.I. Nilsson, M. Ollikainen, M. Paunonen, M. Poutanen, R.N. Pysklywec, **B.O. Rönnäng**, H.-G. Scherneck, I.I. Shapiro, M. Vermeer (1996), 'GPS Measurements to Constrain Geodynamic Processes in Fennoscandia', *Eos Trans. AGU*, 77, No. 35, 337–341, August 27.

Detta var den första bestämningen av landhöjningen i Skandinavien i ett jordcentrerat referenssystem, d.v.s. rörelsen är bestämd oberoende av förändringar i havsnivån. Det finns också en horisontell rörelse förknippad med landhöjningen. Den är betydligt mindre och det tog ytterligare några år innan denna kunde skattas med god noggrannhet: Johansson, J.M., J.L. Davis, H.-G. Scherneck, G.A. Milne, M. Vermeer, J.X. Mitrovica, R.A. Bennett, B. Jonsson, G. Elgered, P. Elosegui, H. Koivula, M. Poutanen, **B.O. Rönnäng**, and I.I. Shapiro (2002), 'Continuous GPS measurements of postglacial adjustment in Fennoscandia, 1. Geodetic results', *J. Geophys. Res.*, 107(B8), doi: 10.1029/2001JB000400.

Också denna artikel rönt stor internationell uppmärksamhet och citeras fortfarande flitigt i den vetenskapliga litteraturen. SWEPOS är idag utbyggt och består av cirka 350 referensstationer i Sverige. Det är fortfarande en extremt värdefull tillgång, både som en geovetenskaplig forskningsinfrastruktur och för samhällstillämpningar. Det kan konstateras att Bernts framsynthet var mycket värdefull, då SWEPOS har varit, och fortsätter att vara, till stort gagn för både forskning och olika tillämpningar i samhället.

Bernt utnämndes 1990 till vice dekanus för sektionen för Elektroteknik och 1993 till vicerektor för Chalmers forskning, som under denna tid var i stark utveckling vad avser såväl innehåll som omsättning. 1999 blev han rektor för Chalmers Lindholmen högskola AB, tidigare Ingen-

jörs- och sjöbefälsskolan vid Chalmers, där han var rektor fram till 2005 då verksamheten integrerades med Chalmers. Bernt brann för att utveckla den dåvarande högskoleingenjörsutbildningen i samverkan med näringslivet och var framgångsrik i detta trots ett generellt lägre intresse för tekniska utbildningar under denna period. Bland annat lyckades han stärka den sjöfartstekniska utbildningen och forskningen, speciellt då inom säkerhetsområdet.

Bernts arbete karakteriserades av en iver att finna väl strukturerade, enkla och naturliga lösningar på olika problem på ett tydligt pedagogiskt och inbjudande sätt. Hans ledarstil var lyssnande, rådgivande och stödjande med positivt bemötande och fullt ansvarstagande. Han var både vetenskapsman, pedagog och ingenjör. Hans byggnadstekniska insatser på såväl villan i Kungsbacka som fritidshuset i Rönnäng, där han själv satt dit varenda sten och bräda, vittnar om stor kunskap och skaparglädje.

Bernt hade ett stort engagemang för sitt arbete men ett ännu större för sin familj. Alla hans nära medarbetare, arbetskamrater och vänner på Chalmers och i KVVVS saknar honom.

SUSANNE AALTO, GUNNAR ELGERED,
FOLKE HJALMERS, ANDERS SJÖBERG

BIRGITTA SKARIN FRYKMAN

1941–2017

Professor emerita i etnologi BIRGITTA SKARIN FRYKMAN, Göteborg, avled den 10 december 2017 i en ålder av 76 år. Hon invaldes i Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg 1998 och var dess ordförande 2010.

Birgitta sörjs närmast av sönerna Peter och Henrik med familjer.

Birgitta Skarin föddes den 4 januari 1941 i Uppsala. Hon kom från en familj utan akademiska traditioner och växte upp i ett gränsland mellan arbetarmiljö och medelklass. Som enda barn var det ändå självklart att Birgitta skulle ta studenten och läsa vidare och hon hade tidigt en stark längtan efter att få utforska det förflutna. I antologin *Etnologiska visioner* (1993) berättar hon under rubriken ”På jakt efter det okända” om hur hon redan i tonåren bestämde sig för att bli arkeolog, ett annorlunda yrkesval utifrån Birgittas bakgrund. Orsaken till hennes starka övertygelse beskrivs som slumpmässig. I ett bokstånd fann hon *På jakt efter Trojas guld* av Heinrich Schliemann och greps av spänningen i sökandet och grävandet och inte minst av människan bakom boken. Hennes första akademiska studier inriktades målmedvetet mot ämnet nord-europeisk arkeologi, som senare kombinerades med konstvetenskap och nordisk och jämförande folklivsforskning.

År 1966 gifte sig Birgitta Skarin med professor Erik Frykman och flyttade till Göteborg. Till en början fortsatte hon här den arkeologiska inriktningen och med säsongsarbete som fältarkeolog, bland annat på Irland och vid Eketorps borg på Öland. Hon antogs som doktorand vid arkeologiska institutionen och anställdes så småningom som amanuens vid Arkeologiska museet. Parallellt med detta fick Birgitta och Erik två söner, Peter, född 1967 och Henrik, född 1971. Birgitta har själv beskrivit hur möjligheterna att läsa på kvällar och helger var begränsad. Då skulle hon också göra allt det som hör till vardagen i en barnfamilj. På museet var Birgitta placerad på katalogiseringsavdelningen och där fick hon mest arbeta med att ”beskriva oändliga mängder små flintbitar”. Det

var fjärran från jakten efter Trojas guld och tröttade i längden ut Birgitta, som var lite mer visionär och kunskapssökande.

Birgitta Skarin Frykmans ämnesinriktning kom så småningom att styras över till etnologi och universitetet i Göteborg blev hennes ”alma mater”. Birgitta ingick i den grupp unga kvinnor som drev arbetet för att etablera etnologin som en egen institution med en professur vid Göteborgs universitet. Parallellt med arbetet som studievägledare vid institutionen läste hon vidare. Hennes C-uppsats är en mindre avhandling med inriktning mot ett av Birgittas första forskningsfält – matvanor. Den behandlar utifrån ett jämförande klassperspektiv ”Mat och måltider bland arbetare och tjänstemän i Jonsered under 1900-talet” (1976) och bygger på ett stort antal intervjuer.

Inför sitt avhandlingsämne tänkte Birgitta Skarin Frykman fortsätta att utforska matvanornas permanens och förändring. Hon valde bagarna i Göteborg och ett omfattande arkivmaterial. Hennes handledare kom att bli Sven B Ek, som tillträdde den nyinrättade professuren 1980 och som inriktade göteborgsetnologin mot arbetarkultur. Birgitta disputerade 1985 med avhandlingen *Från yrkesfamilj till klassgemenskap. Om bagare i Göteborg 1800-1919* (1987). Den kom inte att handla om bakning och bröd, utan istället om ”industrialiseringens effekter för den gamla hantverkarklassens enhet av mästare-gesäller-lärlingar och hur den klövs i arbetare och arbetsgivare”.

Efter avhandlingen meriterade Birgitta Skarin Frykman sig vidare i ämnet och kunde år 1996 tillträda professuren i etnologi, särskilt europeisk. Förutom avhandlingen kan två av hennes monografier särskilt lyftas fram. I boken *Arbetarkultur – Göteborg 1890* från 1990 rör det centrala temat frågan om hur den till synes svaga arbetarklassen på kort tid kunde bli en samhällelig styrkefaktor. Grundat på en omfattande empiri och med stor analytisk och stilistisk skicklighet fördjupar Birgitta förståelsen för arbetarnas materiella villkor, sociala relationer och tanke-mönster. I boken *Larsmässemarknaden* från 1993 riktas ljuset mot en då bortglömd folklig karneval i 1800-talets Göteborg. Birgitta Skarin Frykman kom att vidga ämnets ramar, inte minst genom att ta sig an vardags- och familjeliv, högtider som exempelvis begravingar, arbete och sociala förhållanden för städernas invånare. Med dessa vida synfält handledde hon också ett stort antal doktorander och initierade flera forskningsprojekt, framförallt med inriktning mot arbetarkultur i Göte-

borg. Det senast avslutade var ”Vardagsliv under andra världskriget”, baserat på ett stort antal informanternas egna upplevelser och bilder. Förutom att projektet resulterade i att ett mycket omfattande arkivmaterial kunde tillföras Institutet för språk och folkminnets samlingar publicerades även två antologier inom projektet. För sina omfattande studier och forskningsinsatser om arbete och liv i Göteborg förlänades Birgitta år 2008 stadens förtjänsttecken.

Birgitta Skarin Frykmans verksamhet präglas också av tvärvetenskaplighet och kontakter med andra lärosäten – såväl nationellt som internationellt. Under många år var hon exempelvis drivande inom den tvärvetenskapligt präglade Oral History rörelsen. Hennes arbete omfattade även många ledande och administrativa uppdrag. Birgitta var mycket klok och pliktrogen i allt det hon gjorde. Hon menade att det är viktigt att ställa sin kompetens till förfogande och särskilt viktigt är det för kvinnor att ta plats. Hennes breda kunskaper och erfarenheter kom till uttryck som sakkunnig, såväl inom som utom akademien, som uppskattad föreläsare, artikelförfattare och som ledamot i ett betydande antal styrelser och kommittéer. Hon var Göteborgs universitets prorektor mellan 1998 och 2003. Hon var vice preses i Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur i Uppsala mellan 2005 och 2016. Hon var engagerad och drivande i en rad organisationer, till exempel Arbetets museum i Norrköping, Centrum för arbetarkultur, Etnologiska föreningen i Väst-sverige, Folkuniversitetet, Jonsersakademien och Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne.

För Birgitta var etnologiämnets målsättning lika med Nordiska museets devis ”Känn dig själv”, om vilken hon skriver: ”Den sätter människan i centrum genom sin direkta hänvändelse till individen men uppmaningen är ändå inte individualistisk. Den riktar sig till var och en och, därför, till alla. Alla har att söka kunskap om sig själva. Alla har rätt till den kunskapen och därmed till sina egna liv som kunskap för sig själv men också för andra.” Birgitta Skarin Frykmans arbete och långa akademiska karriär präglades således inte bara av ett stort intresse för vetenskapen i sig; hon drevs också av ett bredare och omfattande engagemang för kunskapsuppbyggnad, demokrati och folkbildning.

År 2010 var Birgitta Skarin Frykman ordförande för KVVS. Årets symposium hade den eleganta rubriken *GLÖMSKAN – värd att minnas*

och symposietemat valdes av Birgitta själv, kanske som ett signum för Birgittas egen livsinsats som forskare, där hon lyfte fram delar av vår glömda historia. Något som Birgitta själv aldrig glömde var de miljöer och människor som hon mötte under ungdomstidens arbete som fältarkeolog. De vänskapsband som hon knöt på Irland fanns med genom hela livet. Tillsammans med sönerna och deras familjer fick hon under en av sina sista somrar återse Eketorps borg på Öland. Birgitta var för egen del anspråkslös och generös. Hon bars av en godhet och ett engagemang som omfattade många människor och verksamheter. Allt detta kommer vi att minnas och sakna.

GUNNAR DAHLSTRÖM och ANNIKA NORDSTRÖM